

WOORD VOORAF

Met weinig spijt in het hart wuiven we 2021 uit – eerlijk is eerlijk. 't Was een jaar van onzekerheid, van herdenken en jezelf heruitvinden, van de moed erin houden en ondanks alles blijven gaan. Net als veel sectoren bracht het ook de cultuursector nog meer in een digitale stroomversnelling, met team Cultuurconnect paraat om te ondersteunen, cocreëren en innoveren.

Het voorbije jaar schakelden de laatste provinciale bibliotheeksystemen over naar het eengemaakte systeem (Wise). In 2022 volgt nog een aantal losse bibliotheken en dan heeft de Vlaamse bibliotheeksector officieel een van de meest innovatieve en ambitieuze basisinfrastructuren ter wereld. Een verwezenlijking die alleen maar kon slagen door de vlotte samenwerking de voorbije jaren met talloze enthousiaste bibliotheekprofessionals. Op de dienstendag voor bibliotheken Connect & co. klinken we daarop met de aanwezige bibliotheekprofessionals.

Ook voor de podiumhuizen bouwt Cultuurconnect aan een vernieuwende basisinfrastructuur op maat van de sector. In 2021 gingen de 2 gemotiveerde pilootgroepen van stad Gent en regio Zuidwest samen met ons de uitdaging aan, overtuigd van het belang en de relevantie van het project, dat we Digitaal Podium hebben gedoopt.

Ons goede voornemen voor 2022? Optimaliseren, innoveren en transformeren. Onze bestaande dienstverlening voortdurend optimaliseren is en blijft essentieel. Een degelijke, goed onderhouden basis vormt het fundament voor meer samenwerking en vernieuwing. Bij innovatieve projecten zetten we de klant centraal, zoals bij de projecten van het vernieuwingstraject bibliotheekdiensten, met propere data als motor. Samen met de stuurgroepen en de deelnemers van de opleiding Digitale Leiders (september '22) hertekenen we de missie, visie en strategie van organisaties, om de noodzakelijke digitale transformatie versterkt in te zetten.

Ook het komende jaar streven we naar een duurzame en complete digitale dienstverlening met zo veel mogelijk positieve impact op de samenleving. Door schaalvergroting hebben grote én kleine organisaties de kans om mee in beweging te komen, en krijgen ze meer ademruimte om te investeren in kerntaken. Samen met jouw organisatie zorgen we ervoor dat de cultuursector meer dan ooit klaar is voor wat de toekomst brengt. Today is the tomorrow you worried about yesterday: op naar 2022!

Team Cultuurconnect

4

**De kracht van samenwerken
in een coöperatie**

- 1 Woord vooraf
- 6 Cultuurconnect experimenteert
- 7 Kansen voor digitale producties, interactie en alternatieve financiering
- 12 Mobiele arcadehallen
- 13 Filmstreaming
- 18 Voor De Show in beeld
- 22 Alles wat je moet weten over een vernieuwd IBL
- 23 Cultuurcentra Lommel en Wetteren over livestreaming
- 24 Vooruitblik

8

**Wat betekenen onze
diensten voor jou?**
Jaaroverzicht

14

Walter Vandervelde
Interview

16

Digitaal Podium:
de pilootgroepen aan zet

20

Eén jaar e-boeken

De kracht van samenwerken in een coöperatie

Podiumhuizen en bibliotheken stippelen als coöperanten de weg uit voor de diensten van Cultuurconnect. Met vereende krachten en middelen geven ze een digitale dienst mee vorm en kijken ze waar verbeteringen mogelijk zijn.

Heeft jouw cultuurhuis of bib ingetekend op een dienst? Dan ben je automatisch coöperant. In een coöperatie telt de stem van elke bibliotheek of elk podiumhuis, groot of klein. Welke vernieuwingen er moeten komen, en welke eerst, bepalen we samen.

Samenwerking met de podiumhuizen

Nadat in 2020 de diensten Voor De Show en Livestreaming van start gingen, was het tijd om een stuurgroep en werkgroepen op te richten. De stuurgroep Digitale Cultuurbeleving staat aan het roer van beide diensten. Een aantal cultuurhuizen engageert zich op deze manier intensiever bij de werking van de diensten. Voor het project Digitaal Podium consulteerde Cultuurconnect al eerder (in 2019) een adviesgroep van podiumhuizen en bovenbouworganisaties. De dienstverlening voor podiumhuizen is nog in volle ontwikkeling. Daarom evalueren we in 2022 samen met de de sector de werking van het coöperatieve model.

Ik heb mij specifiek opgegeven voor de werkgroep Livestreaming, omdat ik vind dat we die live ervaring nog sterker mogen binnenbrengen in de zorgcentra.

— Sanne Clerinx, 30CC Leuven

Samenwerking met de bibliotheken: vernieuwing

Vanaf dit jaar realiseren we het coöperatief model voor bibliotheken via een stuurgroep, projectgroepen, productgroepen en werkgroepen.

De stuurgroep

De stuurgroep Digitale Bibliotheek denkt na over de grote strategische uitdagingen voor de hele bibliotheeksector. Ze hakt belangrijke knopen door en bewaakt een coherente visie op de digitale dienstverlening.

Projectgroepen

Voor bepaalde thema's kan de stuurgroep een projectgroep oprichten. Dit is een tijdelijke denktank die de strategie op een afgelijnd domein of

thema vertaalt naar concrete projecten. De projectgroep Dienstenmodel is zo'n voorbeeld. De leden van de projectgroep dachten na over hoe een hedendaagse online dienstverlening van de bib eruit moet zien.

Productgroepen

Voor elke Cultuurconnect-dienst bestaat er 1 permanente productgroep, al kan de samenstelling wijzigen. De productgroep beheert de dienst van A tot Z, samen met de verantwoordelijke collega van Cultuurconnect.

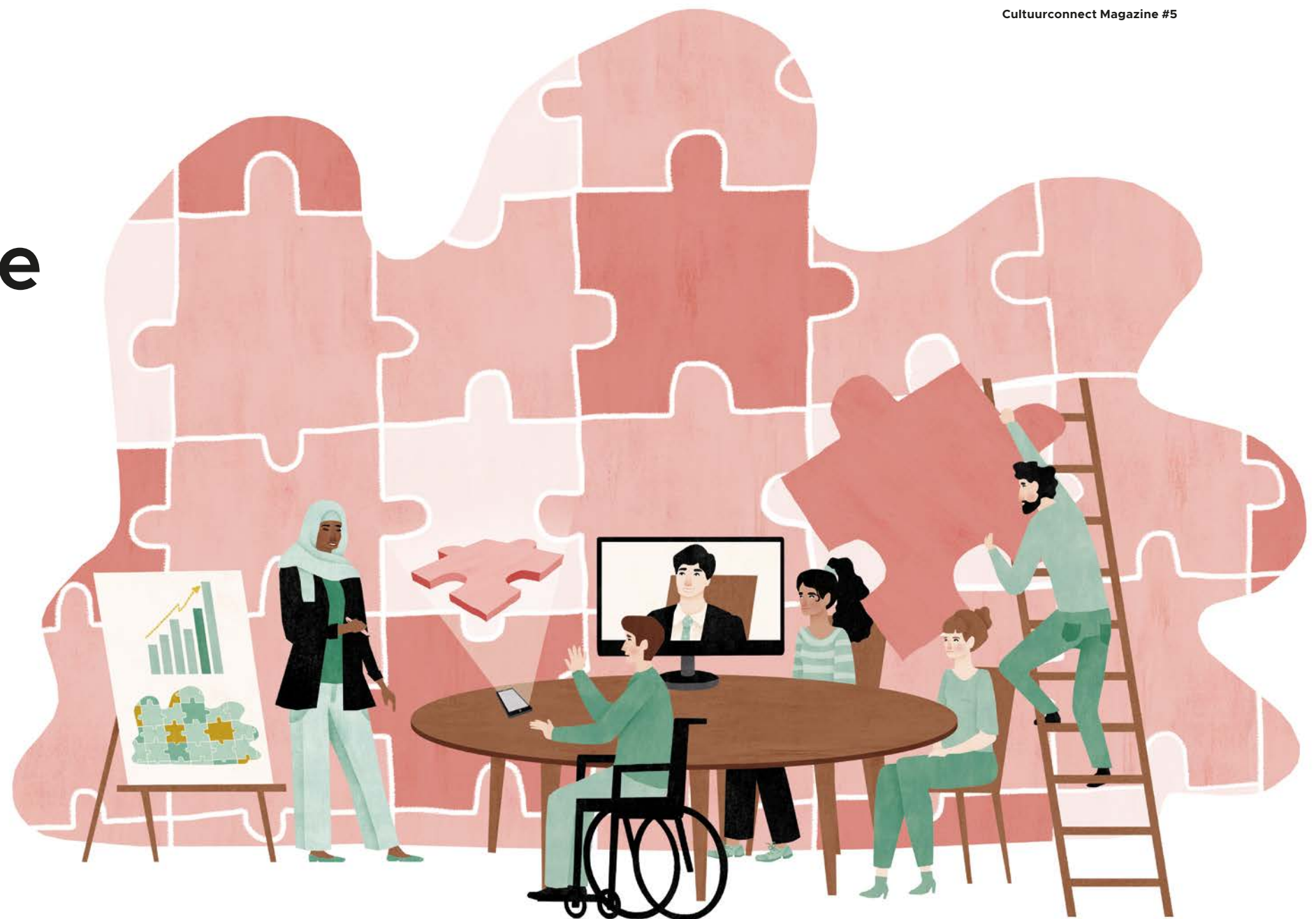
Werkgroepen

Een stuurgroep, een projectgroep en een productgroep kunnen een werkgroep oprichten met bibliotheken die rond een specifiek onderwerp onderzoek doen, overleggen en experimenteren.

Beslissingen worden in de eerste plaats het best vanuit het werkveld genomen. Een representatieve groep experts verzoent alle mogelijke belangen uit de sector om tot een gedragen beslissing te komen.

— Tim Lerno, bibliothecaris Londerzeel

Cultuurconnect experimenteert

EXPERIMENTEN

Art@Home

Het experiment Art@Home bundelt kansen voor innovatieve digitale producties, interactie en alternatieve financiering. In 2022 zet Cultuurconnect 3 deeltrajecten op:

1. Via een digitaal festival organiseert Cultuurconnect, telkens in samenwerking met een cultuurcentrum, een aantal experimenten rond digitale producties in een virtuele omgeving waarin de interactie en beleving van het publiek wordt versterkt. Met de tests wordt onderzocht hoe groot de interesse van het publiek is in digitale producties en in interactie met de artiesten, de andere bezoekers en het cultuurcentrum.
2. Via crowdfundingcampagnes onderzoekt Cultuurconnect of het publiek bereid is nieuwe digitale producties financieel te steunen en of een duurzame band tussen artiest en publiek opgebouwd kan worden.
3. Cultuurconnect en Thomas More hogeschool slaan de handen in elkaar om de mogelijkheden van XR (Extended Reality) voor de cultuursector in kaart te brengen. Begin februari werd een Tetra-onderzoeks dossier ingediend bij VLAIO (Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen). Het project wil minstens drie manieren onderzoeken waarop XR-technologie een meerwaarde kan creëren voor de culturele sector: door in te grijpen in het artistieke project zelf, door een voor- en natraject voor het publiek uit te werken of te versterken en door de beleving thuis of elders sterker te maken dan via klassieke livestreams.

Samen met podiumhuizen en bibliotheken experimenteert Cultuurconnect om een antwoord te formuleren op nieuwe digitale uitdagingen. Daarnaast doet Cultuurconnect onderzoek naar vernieuwingen en aanpassingen aan de bestaande digitale dienstverlening. Zowel bij experimenten als bij onderzoek staat de gebruiker steeds centraal. De hamvraag: welke meerwaarde kan digitale innovatie bieden aan de werking van bibliotheken, cultuurhuizen en uiteindelijk ook aan de cultuurliefhebber?

Culture Matcher

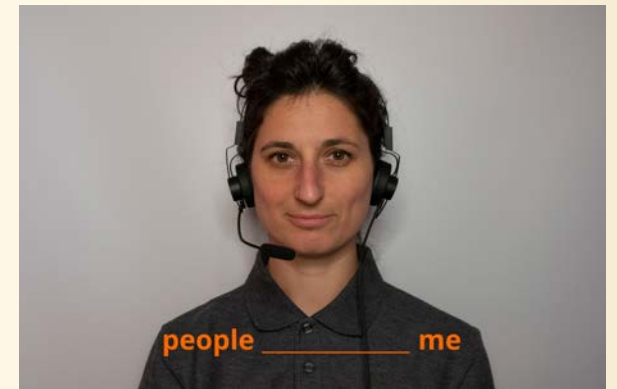
De applicatie Culture Matcher helpt jongeren de weg te vinden naar het cultuurcentrum. Jongeren vullen een profiel in en beoordelen trailers. In ruil daarvoor krijgen ze cultuursuggesties op basis van hun persoonlijke voorkeur. Na heel wat uitstel door corona zou de applicatie in het najaar van 2021 ontwikkeld en getest worden bij de cultuur- en gemeenschapscentra van Cultuurtuin Waas. Helaas zorgden de nieuwe coronamaatregelen opnieuw voor een onzekere programmatie. Om het experiment alle slaagkansen te bieden, zijn genormaliseerde omstandigheden essentieel. Na een rondvraag bij het jongerenpanel, de cultuur- en gemeenschapscentra en de ontwikkelaar van de applicatie, werd beslist om het project op pauze te zetten.

Video van de dag

Na een peiling bij 1.000 Vlamingen, artiesten, gezelschappen en podiumhuizen bleek het idee voor een 'Video van de dag' verder onderzoek waard. Een dagelijkse korte culturele video maakt het publiek warm voor cultuur en versterkt de band tussen makers en de Vlaamse en Brusselse podia. Samen met cultuurliefhebbers en de sector plande Cultuurconnect verschillende workshops en gesprekken om dit idee verder vorm te geven en dieper in te gaan op het digitale culturaanbod van de toekomst. Bereiken cultuurhuizen hiermee een nieuw publiek en versterkt het de cultuurbeleving van hun huidige publiek? Ontdekt de cultuurconsument nieuwe artiesten en voorstellingen in de buurt? En wat kan dit betekenen voor jonge makers? In 2022 zal Cultuurconnect 'Video van de dag' testen.

Kansen voor digitale producties, interactie en alternatieve financiering

Het project Art@Home onderzoekt of een nieuwe type programmatie de band tussen het cultuurcentrum, publiek en artiest kan versterken. Wat leert de cultuursector van experimenten met digitale theaterproducties zoals WatchApp van SKaGeN?

Vormvernieuwing en interactie

De voorstelling WatchApp van SKaGeN was vernieuwend in vorm en maakte gebruik van de chatapplicatie WhatsApp. SKaGeN zette volop in op interactie met het publiek via digitale foyers op Facebook. Zo wilde het een plek creëren waar mensen hun ervaring kunnen delen, net als in het theater na de voorstelling.

Nieuw internationaal publiek

De vormvernieuwing bij veel digitale producties maakt mensen nieuwsgierig en trekt een nieuw publiek aan. Ontroerend Goed speelde met T.M. een interactieve voorstelling. De Vlaamse kijker kon daarbij internationaal kennismaken met andere kijkers in de virtuele foyer. De Nederlandse Theaterkrant vatte het samen: "Een fractie van een seconde voelt mijn lichaam die sensatie van verbondenheid, probeert het zich in te beelden hoe het daar is 's ochtends bij Dan in Vancouver of bij Karolina in Helsinki". Dit werd mogelijk gemaakt door de internationale partners die T.M. coproduceerden en verkochten.

Nieuwe marketingmogelijkheden

Het grootste succes behaalden SKaGeN met influencers en recensenten. "De influencer die geld vraagt om iets in de kijker te zetten is erg duur en vooral interessant om jongeren te bereiken. We hebben daarom voornamelijk aan bekende Vlamingen gevraagd om hun ervaring met onze voorstelling kosteloos te delen. Ze hadden samen zo'n 1,3 miljoen volgers, waardoor we meteen viraal gingen", vertelt Korneel Hamers, zakelijk leider van SKaGeN. "Verder werkten we met prijzige Facebookadvertenties,

waarmee we wel mensen bereikten die nooit eerder een voet in het theater zetten. De klassieke media-deals vielen erg duur uit en leverden bijna geen publieksbereik."

Financiële en artistieke drempels

Bovenstaande producties tonen aan dat het publiek interesse heeft voor deze vernieuwende digitale vormen van podiumkunst. Waarom is het aanbod van digitale producties in Vlaanderen dan nog beperkt? De gezelschappen die inspelen op de kansen van het digitale, zien dit als een complementair aanbod, naast hun live voorstellingen. Er zijn dus extra middelen nodig. De nood aan alternatieve financiering voor digitale producties is groot. Art@Home onderzoekt samen met Zonzo, Het Nieuwstedelijk en Growfunding, hoe cultuurcentra en het publiek hoe cultuurcentra en het publiek hierin een rol kunnen spelen via crowdfundingcampagnes.

Naast de extra kosten zijn er ook extra uitdagingen, zoals platformen op maat, serverkosten, auteursrechten, privacyregelgeving ... Er zijn veel vragen rond nieuwe technologieën en hun potentieel voor de cultuursector en er is vraag naar geschikte partners om dit samen te verkennen. Daarom diende Cultuurconnect samen met Thomas More hogeschool een onderzoeksvoorstel in rond de mogelijkheden van extended technologie (VR, AR...) bij VLAIO begin februari (lees meer op de vorige pagina).

Wat betekenen onze diensten voor jou?

JAAROVERZICHT

BASISINFRASTRUCTUUR

Digitaal Podium

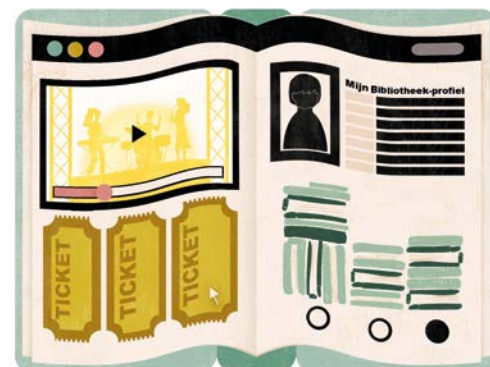
- 2 pilootgroepen: regio Zuidwest (11 cultuurhuizen) en stad Gent (9 cultuurhuizen)
- 10 workshops ter voorbereiding van het bestek
- 3 kandidaat-leveranciers geselecteerd

Bibliotheekstelsysteem Wise

- 268 bibliotheken werken met Wise
- 1.868.700 actieve abonnementen
- 20.209.004 uitleningen
- 8.384.273 verlengingen

Bibliotheekwebsites

- 110.776 nieuwe Mijn Bibliotheek-profielen
- 7.837.784 online verlengingen en 494.580 reserveringen
- in 174 bibliotheken kan je reserveren op aanwezige werken

Open Vlacc Catalografie

- 37.321 nieuwe beschrijvingen
- 4.893 servicedesktickets van 202 bibs

In 2021 vond Digitaal Podium 2 groepen cultuurhuizen om het pilootproject op te starten: stad Gent en regio Zuidwest. De pilootgroepen lopen een parallel traject van aanbesteding tot implementatie. In april 2022 weet je aan welke leverancier(s) deze opdracht wordt gegund.

Met de 41 Vlaams-Brabantse en 58 Antwerpse bibliotheken schakelden alle provinciale systemen over naar bibliotheekstelsysteem Wise. Naast de permanente doorontwikkeling, lag de focus op 2 grote vernieuwingsprojecten: de lancering van de automatische bestelkoppeling en Wise Analytics (volgt in 2022).

De bibliotheekwebsites gingen volop voor een verbeterde toegankelijkheid voor alle websitegebruikers. Zo werd de Luisterpuntcatalogus overgezet naar de bibliotheekwebsites en met de vernieuwde paginabouwer kan je een pagina op je website meer flexibel opbouwen.

In het kader van het vernieuwingstraject bibliotheekdiensten werd IBL vernieuwd en de basisinfrastructuur verder geoptimaliseerd (zie ook p.22). Voor het vernieuwingstraject rond CRM onderzochten we samen met de werkgroep CRM en expert Pieter de Rooij wat de noden zijn van de bibliotheken.

Het Bibliografisch Centrum van Cultuurconnect werkte samen met de G6 en de werkgroepen als een geoliede machine voor Open Vlacc, het fundament van alle digitale bibliotheekdiensten.

Bieblo Leesinspiratie voor kinderen

- 154 bibliotheken met Bieblo
- 641.572 leestips aan kinderen

[Jouw stad] Leest Leescommunity

- Leuven, Gent, Antwerpen en Brugge lezen
- 2.192 stadslezers
- 3.398 leestips en 147 leesplekken gedeeld

Mijn Leestipper Leestips op maat

- 127 bibliotheken met Mijn Leestipper
- 10.802 unieke gebruikers
- 313.452 boekentips bekeken

Bieblo kreeg 2 nieuwe thema's (Toekomst en Griezelen) en een uitbreiding van de leeftijd tot 14 jaar. AVI-niveaus, makkelijk lezen en grote letterboeken vind je sinds kort bij de details van de boekentips. Met het nieuwe creatieve promotiemateriaal maak je deze dienst bekend bij je leners.

3 pilootbibliotheken werkten rond de digitale marketing van Mijn Leestipper, met een grote impact op het gebruik. Voer voor verder onderzoek! De integratie in de bibliotheekwebsites maakt sinds dit jaar de leestipdienst zichtbaarder.

Livestreaming

- 4 voorstellingen
- 69 cultuurhuizen en cultuurpartners werkten mee
- 242 zorgcentra lieten bewoners meegenieten

Voor De Show Theaterspel

- 25 cultuurhuizen tekenden in
- 120 speelklare voorstellingen
- 99 spelmomenten in de klas

Mobiele Arcadehallen

- 16 bibliotheken en cultuurhuizen boekten de arcadehallen
- Laatste kans: arcadehallen te huur tot eind 2022

Bibster | Bibliotheekspel

- 188 bibliotheken met Bibster
- 10.802 teams speelden mee

In 2021 werd weer bewezen hoe relevant het is om voorstellingen te livestreamen naar een publiek op afstand. Naast de woonzorgcentra en kindziekenhuizen bereikten de livestreams nu ook doelgroepen in allerlei andere zorgcentra, zoals MFC's (Multifunctioneel Centrum), woonvoorzieningen, begeleid wonen of dagopvang voor kinderen en volwassenen met een beperking of chronische ziekte, psychiatrische zorginstellingen en asielcentra.

Dankzij de voorzichtige heropstart van de schoolvoorstellingen in september 2021 konden

verschillende klassen en leerkrachten zich spelenderwijs voorbereiden op hun bezoek aan het cultuurhuis met theaterspel Voor De Show.

De mobiele arcadehallen kenden veel annulaties wegens corona, maar in perioden van versoepeling ontdekten kinderen en hun ouders deze games in tal van bibliotheken en cultuurhuizen.

Het Jeugdboekenmaandspel en het Schatten van Vlieg-spel in Bibster zorgden voor een piek in het gebruik van dit bibliotheekspel.

E-boeken

- 31.632 unieke gebruikers
- 331.084 uitleningen
- 72.944 reserveringen
- 10.350 titels in de collectie

Fundels | Interactieve kinderboeken

- 88 prentenboeken en 43 AVI-boeken
- 40.335 prentenboeken gedownload
- 6.447 AVI-boeken gedownload

Gopress | Online kranten en tijdschriften

- 149.293 raadplegingen in het Archief
- 318.904 kranten gelezen in de Kiosk

Het e-boekenplatform (cloudLibrary) wordt aangeboden door 208 bibliotheken. Uit bevestigingen blijken de bibliotheken en de leners tevreden over de e-boekendienst. Lees meer op p.20.

Gopress Archief kreeg het voorbije jaar origineel promotiemateriaal om deze dienst bij het publiek te brengen. Het krantenarchief werd geïntegreerd in de bibliotheekwebsite.

De collectie Fundels werd uitgebreid met onder meer 'Het Poppenmoedertje' en 'Rikki en de tuin van opa'. Iedereen Leest onderzoekt mee welke boeken uit het Boekstart-aanbod interessant zijn als Fundel in meerdere talen.

Mobiele arcadehallen

De mobiele arcadehallen van Cultuurconnect reizen in 2022 voor de laatste keer rond door het Vlaamse cultuurlandschap. In september ontdekten de bezoekers van cultuurcentrum Merelbeke deze arcadegames in de foyer van het cultuurhuis. Herlinde Decroos van cultuurcentrum Merelbeke aan het woord.

Herlinde: “In september 2021 konden we eindelijk de deuren van ons gloed-nieuwe CC openen voor publiek. Tijdens het openingsweekend stonden de arcadehallen coronaproof opgesteld in de foyer, dicht bij de info- en ticketbalie en tussen enkele andere voorstellingen en installaties, zoals Studio Moscou, Trip tout Petit.”

“We kondigden het aanbod aan in alle communicatie over het openingsweekend: onze programmaflyer, op de website, in het lokale infomagazine, in nieuwsbrieven en op Facebook. Onze technici konden de hallen vlot opstellen en afbreken. Het is zeer gebruiksvriendelijk.”

“Er kwamen heel veel bezoekers van verschillende leeftijden over de vloer. Je ziet dat de games vooral kinderen aanspreken, maar ook 30- tot 50-jarigen. De doelgroep senioren bereik je minder. We hoorden vooral positieve reacties over het aanbod. Zelf ben ik geen gamer, maar enkele collega's probeerden de spellen uit en waren overtuigd.”

Over het aanbod

Een arcadehal bestaat uit 3 games die boeiend zijn voor spelers van alle leeftijden, van beginners tot doorgewinterde gamers. Die laatsten zullen natuurlijk wel iets sneller door het spel gaan, maar er is altijd iets te beleven voor spelers van elk niveau. De games zijn eenvoudig, maar meer creatief en artistiek van inslag — vaak anders dan wat tieners (en volwassenen) normaal spelen.

Haalt jouw bib of cultuurhuis nog graag een arcadehal in huis in 2022? De huurprijs voor 1 arcadehal met 3 games (spel + kast) bedraagt € 363 per week. Wees er best tijdig bij: de aanvragen voor het laatste jaar arcadehallen lopen vlot binnen.

Filmstreaming

De digitalisering heeft impact op hoe we cultuur beleven, hoe we lezen, muziek beluisteren en films bekijken. Mensen kijken steeds meer films via streamingdiensten, ten nadele van de dvd, die aan belang verliest en waarvan er steeds minder worden uitgegeven. Steeds minder mensen hebben een dvd-speler in huis. Ook voor de audiovisuele collectie van de bibliotheek is eenzelfde scharniermoment ingezet. Samen met de werkgroep Filmstreaming gaan we op onderzoek uit!

Waarom films streamen via de bib?

Met een platform voor filmstreaming verrijk je je collectie met titels die niet langer op dvd verschijnen. Je kan zelfs een deel van het fysieke aanbod vervangen. Zo'n platform is bedoeld als verbreding of verdieping van het aanbod, niet als vervanging van de volledige dvd-collectie. Het aanbod is een mooie extra voor leners die al dvd's lenen bij de bib, maar spreekt ook nieuwe klanten aan (net zoals de e-boekendienst: zie p. 20). Denk aan mensen zonder dvd-speler, film liefhebbers die zich niet kunnen verplaatsen naar de bib of wie een film zoekt die niet op dvd werd uitgegeven.

Pilootproject rond filmstreaming

In 2018 startte een pilootproject rond filmstreaming via de bib in samenwerking met leverancier Dalton. Na de evaluatie begin 2020 werd beslist het project niet op te schalen. Toch liet het idee de werkgroep Filmstreaming niet los. In 2021 zette de werkgroep een vervolgtraject in. Verder bouwend op de ervaringen uit het pilootproject onderzocht de werkgroep wat een haalbaar businessmodel is voor een filmstreamingdienst van de bibliotheek en wat een geschikt aanbod kan zijn.

Werkgroep Filmstreaming

De werkgroep Filmstreaming bestaat uit 20 diverse bibliotheken in een evenwichtige mix tussen grote en kleinere. De bibliotheken hebben uiteenlopende verwachtingen en wensen. Sommige bibliotheken zoeken een filmstreaming-aanbod met een prijs per inwoner, anderen dan weer een aanbod met een prijs per gebruiker. In de werkgroep willen sommige bibliotheken 1 streamingplatform, anderen denken meerdere streamingplatformen te combineren. De ene wil een groot aantal vaste titels in het aanbod, de ander gelooft in een gecureerd aanbod dat geregeld wijzigt en waarrond je activiteiten kan organiseren.

De diversiteit van verwachtingen en wensen binnen de werkgroep vormt de kern van het vervolgtraject. De aanbesteding geeft ruimte aan grote en kleinere spelers om een aanbod samen te stellen voor een publiek van openbare bibliotheken. 2 jaar lang testen de bibliotheken en Cultuurconnect welk aanbod werkt en welk businessmodel haalbaar is op lange termijn voor bibliotheken en leveranciers van streamingplatformen.

Timing van het vervolgtraject

Eind januari 2022 besliste de werkgroep met welke partners de pilootbibliotheken zullen samenwerken voor een periode van 2 jaar. Tijdens die periode evalueren we:

1. het gebruik
2. de impact op de uitleencijfers van de fysieke dvd-collectie
3. de impact van communicatie & marketing en omkaderende activiteiten
4. de verschillen tussen de platformen en bibliotheken
5. de betalingsbereidheid bij eindgebruikers

Is de piloot succesvol? Dan schalen we op naar de hele sector en start de zoektocht naar 1 of meerdere platformen waarop ook jouw bibliotheek kan intekenen.

INTERVIEW

Creativiteit kan je waarborgen binnen beperkte tijd en middelen

Walter Vandervelde is strategisch adviseur, trainer en bevlogen spreker in het domein van creativiteit, innovatie en communicatie. Daarnaast is hij ook lector aan de Erasmushogeschool Brussel en leidt binnen CAPITAL vzw een programma dat jonge Brusselaars stimuleert en begeleidt in duurzaam ondernemerschap.

Met zijn blogs en zijn boek 'When the Box is the Limit' en zijn TEDTalk 'WINGS, the five primary skills for the future of work' bereikt Walter sinds een aantal jaren ook een internationaal publiek. Hoe gepassioneerd hij het publiek meeneemt in experimenteren rond creativiteit, kan je als deelnemer aan de opleiding Digitaal Leiderschap (zie p. 24) zelf ondervinden. In dit interview nemen we het fenomeen creativiteit samen met hem onder de loep.

Vanwaar jouw passie voor creativiteit?

Walter: "Nog niet zo lang geleden kon ik uit een lachende toon al snel afleiden hoe naar creativiteit gekeken werd. 'Hoezo, jij geeft creativiteit aan professionals en hogeschoolstudenten? Kan je dat leren? En wat is daar het nut van?' Vandaag maakt die toon plaats voor nieuwsgierigheid en interesse. Terecht, want het aanleren van creatief gedrag komt je carrière ten goede. En macro-economische trends suggereren dat creativiteit in de toekomst alleen maar belangrijker zal worden.

Ik kan me persoonlijk geen leven zonder creativiteit voorstellen. Terwijl de vriendjes buiten gingen ravotten, zat ik stripverhalen te tekenen, muziek te maken of gedichten te schrijven. Later ging ik studeren aan

Sint-Lucas (nu LUCA school of arts) in Brussel voor grafisch ontwerper en startte nadien mijn eigen ontwerpstudio, die snel evolueerde naar een communicatiebureau. Zo'n tiental jaar geleden besloot ik uit die communicatiewereld te stappen en me toe te leggen op hoe ik mensen en organisaties zélf creatief kon maken. Ik was gebeten om de mechanismen achter die gedragsvaardigheid te leren kennen. ik schoolde me bij via diverse opleidingen en literatuur."

Waarom is creativiteit zo belangrijk in de cultuursector?

Walter: "Creativiteit is uiteraard belangrijk in elke sector, maar nog meer in sectoren die met beperkingen te maken hebben. Cultuur is geen big business en de middelen zijn navenant. Dat betekent dat je in alternatieven moet denken. En laat dát nu net een van de belangrijkste kenmerken zijn van creativiteit. Cultuur is per definitie de bakermat van zowat elke vorm van vooruitgang: als het niet eerst hier gebeurt, gebeurt het nergens. En op die rol mag de cultuursector prat gaan. Dat experiment wordt vaak zwaar onderschat. Een land dat zijn cultuur verwaarloost, verwaarloost op termijn ook zijn vooruitgang."

Hoe experimenteer jij zelf met innovatie en technologie?

Walter: "Creatief gedrag uit zich in de eerste plaats door zaken waarin we berusten in vraag te stellen. Ik ben permanent op zoek naar hoe je dingen anders en beter kan doen, soms tot irritatie van de mensen rondom mij. Dat gaat meestal over dagdagelijkse dingen, want vernieuwing zit 'm niet altijd in de spectaculaire innovaties, maar in de som van micro-stapjes in de goede richting.

Technologie kan daar een push aan geven en dat is ook wat het voor mij betekent. Niet meer of niet minder. En net zoals met cultuur mag en moet er met technologie volop worden geëxperimenteerd. Zolang die experimenten resulteren in een positieve vooruitgang waar we op termijn allemaal beter van worden. Creativiteit, kennis en technologie zijn wat mij betreft onlosmakelijk verbonden."

Hoe kan creativiteit digitale leiders vooruithelpen?

Walter: "Creatief leiderschap in het algemeen zit in de lift. Het is een soort leiderschap dat een omgeving schept waarin mensen ten volle hun talenten kunnen ontdekken, de kans krijgen om

“

Mensen drillen om van hun creativiteit een reflex te maken, vraagt een inspanning. Maar het geeft je de nodige wapens om elke uitdaging en verandering aan te kunnen gaan.

— Walter Vandervelde

te groeien en vooral samen te werken met elkaar op basis van respect, eerder dan hiërarchie. Je vervult eigenlijk de rol van 'creativity enabler' binnen je organisatie en hoeft daarom zelf niet per se de persoon te zijn die permanent met de meest briljante ideeën op de proppen komt. Als leidinggevende ben jij wel de inspirator en zet je de doelen uit."

Wat kunnen deelnemers aan de opleiding Digitaal Leiderschap nog van jou leren?

Walter: "In creativiteit heb je in feite drie stadia: talent, vaardigheid en mindset. Het klopt dat iedereen geboren wordt met een verschillend creatief denkvermogen. Dat is het eerste niveau en we noemen het talent. Je kunt dat denkvermogen verbeteren door de mechanismen erachter te leren kennen en ze toe te passen. Net zoals je dat doet met kennisvakken, zoals wiskunde, natuurkunde of talen. Op dat punt wordt het een vaardigheid. Dat is het tweede niveau. Je kunt die vaardigheid oproepen wanneer je denkt dat je die nodig hebt. Maar een gedragsvaardigheid gaat verder. Je moet het oefenen en je eigen maken. Zo wordt die vaardigheid een natuurlijke manier van denken, handelen en reageren. En dat is het derde niveau, wat we mindset noemen.

Ik maak er een punt van om niet bij het tweede niveau te stoppen, maar mensen te 'drillen' om van hun creativiteit een natuurlijke reflex te maken. Dat vraagt een inspanning, maar geeft je de nodige wapens om elke uitdaging en verandering aan te gaan."

Theaterspel Voor De Show bereidt kinderen uit het lager onderwijs spelenderwijs voor op een bezoek aan het cultuurcentrum en maakt hen warm voor de voorstelling die ze gaan bekijken. Ook jouw cultuurhuis kan klassen en scholen digitaal laten kennismaken met de komende schoolvoorstelling. Het spelplatform vind je op www.voordeshow.be.

“

Kinderen vonden het zeer leuk dat ze dit aan het digibord konden spelen. Fijn dat je zelf kan bepalen hoeveel tijd je eraan besteedt.

— Juf Cindy, Vrije basisschool De Groeituin, Heist-op-den-Berg

Eén jaar e-boeken

In 207 bibliotheken in Vlaanderen en Brussel kiezen leners uit zo'n 10.000 titels op het uitleenplatform voor e-boeken (cloudLibrary). Eén jaar na de lancering vroegen we aan de gebruikers wat hun ervaring is met de e-boekendienst. Wat zijn daarnaast de opvallendste cijfers en bevindingen, en wat staat er op de planning voor 2022?

De belangrijkste bevindingen

In september 2021 kregen alle gebruikers van het cloudLibrary e-boekenplatform een bevraging toegestuurd. Liefst 20,4% of 8.245 respondenten reageerden. De belangrijkste bevindingen op een rijtje:

- **9%** van de respondenten zijn nieuwe bibliotheekleden, die bewust lid werden van de bib om de e-boekendienst te gebruiken.
- Zo'n **30%** las voor het eerst digitaal door de komst van de e-boeken in de bib.
- **60%** leest nog even veel fysieke boeken en leest dus meer dan voorheen.
- **46%** van de respondenten leest meer omdat ze nu altijd een e-boek bij de hand hebben.
- Klanten zijn positief over de dienst en raden het vrienden en familie aan. **10%** van de respondenten ontdekte het platform via een vriend, kennis of familielid.
- **59%** van de respondenten is (zeer) tevreden over het uitleenproces. Wie leest op een e-reader is vaker ontevreden. Dit verbeterpunt stond al op de radar van de bibliotheken en Cultuurconnect.

- Meer dan **60%** van de respondenten is tevreden met de huidige gebruiksvoorwaarden van de e-boekendienst, zoals het aantal uitleningen of het aantal reservaties.

Het e-lezende publiek in cijfers

- **33.420** unieke gebruikers, van wie **70%** vrouwen, **28%** mannen en **2%** X.
- **318.076** uitleningen en **75.001** reserveringen
- uitgeleende titels: **75%** fictie, **25%** non-fictie
- populaire fictie: thrillers en detectives (**30%**), romantische literatuur (**13%**) en de literaire romans (**10%**)
- populaire non-fictie: kookboeken (**19%**), geschiedenis (**14%**) en (auto)biografische literatuur (**8%**)
- **47%** ontdekte via cloudLibrary nieuwe auteurs
- De meeste uitleningen gebeuren door 50- en 60-plussers, maar de uitleningen bij de jongere leeftijdsgroepen nemen toe. In het Young Adult-genre stijgt het aantal uitleningen van amper **0,4%** eind 2020 tot **3%** in oktober 2021. Dat is te verklaren door het grotere aanbod Young Adult-titels in de collectie.

33.420
unieke gebruikers

70% vrouw
28% man
2% x

- **9.800** titels, waarvan
 - **76%** Nederlandstalige titels met **72%** fictie en **28%** non-fictie
 - **24%** Engelstalige titels met **63%** fictie en **37%** non-fictie

De respondenten zijn over het algemeen zeer tevreden over de collectie. 47% scoort de kwaliteit van de collectie op een schaal van 10 met een cijfer 8 of hoger. 92% geeft aan cloudLibrary nog te zullen gebruiken in de komende 3 maanden.

Klanttevredenheid en gebruik: verbeterpunten

Het is belangrijk om de dienst in de toekomst verder te optimaliseren. Samen met de werkgroep E-boeken en de stuurgroep Digitale Collecties bepalen we prioriteiten:

- Hogere gebruiksvriendelijkheid om boeken op een e-reader te plaatsen: 59% van de gebruikers leest e-boeken op een e-reader. Voor het publiek bestaat nu al een handleiding. Een instructievideo voor eindgebruikers staat gepland voor 2022. Bibliotheekmedewerkers kunnen op het leerplatform een handig webinar bekijken.
- Beter aanbod actuele Nederlandstalige titels: hiervoor houden we de dialoog met de uitgevers open.
- Stijging van het aantal gebruikers: dit vraagt gerichte marketinginspanningen. De collectie blijft ook groeien, zodat het aanbod steeds meer voldoet aan de verwachtingen.
- Inbouwen van een previewfunctionaliteit: voorjaar 2022.

uitleningen

75%
fictie

30% thrillers en detectives
13% romantische literatuur
10% literaire romans

25%
non-fictie

19% kookboeken
14% geschiedenis
8% (auto)biografische literatuur

4 projecten rond digitaal lezen op de plank

1 — E-boeken & de Leesjury

Samen met 6 pilootbibliotheken en Iedereen Leest doen we onderzoek rond digitaal lezen bij kinderen en jongeren. 8 titels van de Leesjury zijn intussen beschikbaar als e-boek in cloudLibrary. In leesgroepen gaan de 6 bibliotheken daarmee aan de slag. Op basis van dit project bekijken we hoe we de collectie kunnen uitbreiden met een aanbod voor jeugdige lezers.

2 — E-boeken & senioren

In 2022 besteedt een gerichte campagne extra aandacht aan de 70-plussers. Hoe bereik je deze senioren en mensen die senioren begeleiden?

3 — E-boeken bij de bib tegen betaling

In samenwerking met de bibliotheek van Heers liep een pilootproject om e-boeken betalend aan te bieden met een plus-abonnement van € 5 per jaar. Dit had in Heers geen negatieve impact op het bereik. Bibliotheek Heers bereikte meer inwoners dan de andere deelnemende bibliotheken (gemiddeld). De e-boekendienst werd er ook intensiever gebruikt.

4 — De e-boekendienst in de markt zetten

De zichtbaarheid en de marketing van de e-boekendienst ligt vooral in handen van de deelnemende bibliotheken. Bij Cultuurconnect plannen we enkele campagnes om de zichtbaarheid mee te verhogen, zoals een promotiecampagne in verschillende NMBS-stations, en we onderzoeken welke rol we kunnen opnemen om bibliotheken meer te ondersteunen bij de marketing van diensten.

Alles wat je moet weten over een vernieuwd IBL

Met interbibliothecair leenverkeer of IBL helpen bibliotheken elkaars leners verder door een boek te laten reizen van de ene bibliotheek naar de andere. In de loop van 2022 wordt IBL vernieuwd en geïntegreerd in de publiekscatalogus. Vanaf dit jaar kan de lener daar een IBL-aanvraag doen. Tijdens en na dit proefjaar wordt er geëvalueerd en bijgestuurd in samenspraak met alle bibliotheken. De vernieuwing is een van de projecten van het vernieuwingstraject Bibliotheekdiensten.

2. Financieel model: 230 bibliotheken brachten een stem uit. De meerderheid ging akkoord: 78% van het vertegenwoordigde inwonersaantal stemde in met het voorstel voor het financiële model.
3. Budgetregeling & microsubsidies: 200 bibliotheken brachten een stem uit. 95% van het vertegenwoordigde inwonersaantal stemde in met het voorstel om na het pilootjaar de microsubsidies te evalueren, en hoe het budget best wordt ingezet.

Het vernieuwde IBL en het vernieuwingstraject bibliotheekdiensten

De vernieuwing van IBL is een onderdeel van het vernieuwingstraject bibliotheekdiensten. Het doel is op een hedendaagse manier collecties tot bij het publiek te brengen, rekening houdend met de veranderde verwachtingen van het publiek. Verschillende projecten moeten het online zoekproces een pak klantvriendelijker, logischer en vlotter laten verlopen.

Collecties van regionetwerken en bibliotheken met filialen worden sinds 2021 meer overzichtelijk gepresenteerd in de lokale catalogi. De reserveerflow werd verbeterd: Leners reserveren nu op werkniveau, waardoor ze sneller het gewenste materiaal verkrijgen. Uit onderzoek blijkt dat bibliotheekleners bij een uitgeleend boek wel een seintje willen krijgen wanneer het terug is, maar klaarleggen toch een betere service vinden. Voor bestelde of tijdelijk onbeschikbare materialen zullen we het geven van een seintje wel voorzien. Sinds februari kunnen leners online (her)inschrijven. Nog in 2022 wordt het mogelijk voor leners om een titel te volgen en wordt het proces voor magazijnaanvragen verbeterd.

Waarom een vernieuwd IBL?

Met IBL kan een lener een boek laten overkomen uit een andere bibliotheek. Een titel die niet in de collectie van de eigen bibliotheek beschikbaar is, kan een lener zo toch in handen krijgen. Dat is op zich een voordeel voor de leners, maar het systeem voor interbibliothecair leenverkeer liet in de praktijk vaak te wensen over op vlak van gebruiksvriendelijkheid voor de bib en voor de lener. Verder vonden leverende bibliotheken het een financieel moeilijk houdbare dienst. Ondanks de subsidie-regeling konden grote leveranciers het met de huidige vergoeding nog moeilijk bolwerken. In 2019 gaf de Vlaamse overheid dan ook de opdracht aan Cultuurconnect om interbibliothecair leenverkeer (IBL) te herdenken en te vernieuwen.

In samenwerking met de bibliotheken

Een werkgroep met 11 vertegenwoordigers uit de sector kreeg de opdracht IBL te moderniseren en aan te passen aan veranderende tijden met nieuwe

systemen, samenwerkingen, self service en een groeiend online publiek. Al snel bleek dat het over meer ging dan alleen IBL. Samen met de bibliotheken ontstond het plan voor een groot vernieuwingstraject voor de online dienstverlening van de bib. Interbibliothecair leenverkeer is daarin één schakel, waarvoor een nieuw concept werd uitgedacht. Dit concept werd in 2021 toegelicht via 6 webinars, verschillende artikels en een vraag-en-antwoordsessie. In 2022 loopt een proefjaar. Handleidingen, demo's en andere nuttige informatie staan op het leerplatform van Cultuurconnect.

Over belangrijke aspecten besliste de hele sector mee tijdens 3 stemrondes:

1. Collecties en termijnen: 185 bibliotheken brachten een stem uit. De meerderheid ging akkoord: 84% van het vertegenwoordigde inwonersaantal stemde in met het voorstel over het IBL-reglement en de collecties die op IBL komen tijdens het proefjaar.

Cultuurcentra Lommel en Wetteren over livestreaming

Ook nu er veel op de (post)coronaboterham van de cultuurhuizen ligt en enige digitale moeheid optreedt, blijft livestreaming een relevante manier om te werken aan inclusiviteit en mentaal welzijn bij jong en oud in allereerste hande zorgcentra. Marij Vandenberk (CC De Adelberg, Lommel) en Wim Breydels (CC Nova, Wetteren) aan het woord over hun ervaring met het livestreamaanbod van Cultuurconnect en – niet onbelangrijk – de workload.

“In eerste instantie denk je soms ‘die livestream is niks voor ons, we hebben geen partners in onze gemeente’. Maar als je even creatief nadenkt, vind je meestal wel een passende doelgroep. Er zijn meer mogelijkheden dan enkel woonzorgcentra en kindziekenhuizen. Zeker bij een familievoorstelling moet je even brainstormen en nadenken welke andere zorginstellingen baat kunnen hebben bij een livestream. Eens je die weet te vinden, zijn ze meestal heel enthousiast om deel te nemen.”

Mee livestreamen met Cultuurconnect

Wim: “Zonder Cultuurconnect zou dit veel minder gemakkelijk te organiseren zijn, het zou ook veel arbeidsintensiever zijn. Het is handig dat we ons van het technische aspect niks moeten aantrekken. Alles wordt kant-en-klaar geleverd. Wij moeten enkel zorgen dat de verbinding ter plaatse werkt. Via Cultuurconnect hebben de livestreams ook promotioneel een grotere impact. Als centrum alleen haal je hiermee nooit het nieuws, via Cultuurconnect lukt dat wel. En dat is voor het imago van onze sector toch ook niet onbelangrijk. Dat de livestream van Willy Sommers een vraag werd in Blokken is toch fantastisch?”

CC De Adelberg: “De woonzorgcentra hebben intussen voldoende technische knowhow”

Marij: “Vanaf onze tweede livestream wisten we al hoe dit in zijn werk gaat en wat ons te doen stond. De meeste Lommelse zorgcentra hadden voldoende technische knowhow om de livestream mee te volgen met minimale ondersteuning van ons cultuurhuis. Een goede teststream nam de laatste bezorgdheden weg. Daardoor, maar ook door corona, konden we het technische deel zelf loslaten en met een gerust hart overlaten aan de woonzorgcentra.”

“Ook wij ervaren wat digitale moeheid. Toch willen we die minder mobiele doelgroep niet uit het oog verliezen. De fysieke voorstelling kan niet naar het woonzorgcentrum, maar de beleving wél. Iedereen kijkt samen naar dezelfde voorstelling, vanop verschillende plaatsen. Dat is toch anders dan televisie.”

CC Nova: “Voor ons is dit echt een CC-project op locatie”

Wim: “Aan de partners vragen we om te werken aan omkadering en sfeerschepping. Voor de livestream met Willy Sommers hadden de ergotherapeuten samen met de bewoners spandoeken en wuifhandjes gemaakt. Het leerplatform van Cultuurconnect is een handig hulpmiddel om partnerinstellingen wegwijs te maken.”

We willen meer zijn dan een intermediair. Voor ons is dit echt een project van ons cultuurcentrum op locatie. De programmator is de contactpersoon en het gezicht van het cultuurhuis.

— Wim Breydels, CC Nova Wetteren

Dienstendag voor biblio- theken

Op Connect & co. onderzoeken we samen met alle coöperanten hoe we de online dienstverlening van de bib toekomstbestendig maken.

21 maart

Hoe ver staat jouw organisatie in digitale ontwikkeling? Evalueer je organisatie en ontdek wat je digitale groeimogelijkheden zijn via de zelfevaluatie tool voor digitale maturiteit. Samen met een aantal cultuurhuizen en bibliotheken krijg je advies van meemoo en Cultuurconnect.

Workshop digitale maturiteit

23 juni

Tijdens Café Connect Futuur bekijken we samen wat innovatie kan betekenen voor jouw cultuurhuis. Op deze inspiratiedag krijg je zicht op vernieuwende praktijken uit de sector en de Cultuurconnect-diensten en experimenten. Het belooft een inspirerend programma over (digitale) cultuurbeleving te worden in samenwerking met cult!.

Café Connect Futuur

september – juni '23

Hoe veranker je het digitale in de missie, visie en vaardigheden van je cultuurorganisatie? Via de opleiding Digitaal Leiderschap in de Cultuursector versterk je jouw expertise voor een duurzame digitale strategie voor je organisatie. Als ambassadeur deel je je opgedane kennis en best practice met de brede cultuursector. Word jij één van de nieuwe digitale leiders?

Opleiding Digitaal Leiderschap

Wil je op de hoogte blijven van nieuwigheden en artikels? Schrijf je dan in op onze nieuwsbrief via de footer op cultuurconnect.be.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Herman Lauwers
Cultuurconnect, Priemstraat 51, 1000 Brussel
info@cultuurconnect.be

SAMENSTELLING EN EINDREDACTIE
Herlinde De Vos & Lieselot Van Maldeghem

REDACTIE
Team Cultuurconnect

ILLUSTRATIES
Maureen Wattenbergh

FOTO'S
The Untold, Sien Verstraeten,
Magda Hueckel, Guinness Frateur,
Cultuurconnect

ONTWERP & DRUK
karakters.be

JAAR VAN UITGAVE: 2022

Meerdaagse opleiding Digitaal Leiderschap in de Cultuursector

Academiejaar 2022-2023, Brussel en online

Hoe veranker je het digitale in de missie, visie en vaardigheden van je cultuurorganisatie? Via de opleiding Digitaal Leiderschap in de Cultuursector versterk je jouw expertise voor een duurzame digitale strategie voor je organisatie. Word jij één van de nieuwe digitale leiders?

Schrijf je in vòòr 31 mei 2022
via www.cultuurconnect.be/digitaleleiders
